

POSTANOWIENIE

31 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 31 października 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa M.P.
przeciwko Bankowi S.A. w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Banku S.A. w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 15 kwietnia 2025 r., I ACa 3462/23,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od Banku S.A. w W. na rzecz M.P. kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia pozwanej do dnia zapłaty.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 kwietnia 2025 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie z powództwa M.P. przeciwko Bankowi S.A. w W. o ustalenie i zapłatę, na skutek apelacji pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 7 września 2023 r., I C 279/23, oddalił apelację (pkt 1); zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 4050 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się

orzeczenia, którym ją zasądzono, do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (pkt 2).

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu drugiej instancji, zaskarżając to orzeczenie co do punktu 1. w części (w zakresie oddalającym apelację pozwanej co do zasądzenia na rzecz powódki kwoty 59 954,87 zł oraz 6583,49 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty oraz co do punktu 2. w całości, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie jak również uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji w części, tj. co do punktu 2A. – w części: co kwot 59 954,87 zł i 6583,49 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty oraz co do punktu 2B. w całości oraz o orzeczenie co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa o zapłatę wymienionych wyżej kwoty oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie jak również uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji w części, tj. co do punktu 2A. – w części: co kwot 59 954,87 zł i 6583,49 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 21 grudnia 2022 r. do dnia zapłaty oraz co do punktu 2B. w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania. Ponadto, pozwana wniosła o zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała, że w sprawie występuje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 410 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 7 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE z 1993 r., Nr L 95, s. 29; dalej: „dyrektywa 93/13”) oraz występuje istotne zagadnienie prawne, które pozwana sformułowała w formie następującego pytania: czy w przypadku

uznania klauzul waloryzacyjnych za abuzywne, co prowadzi do nieważności umowy kredytu hipotecznego w całości, kredytobiorcy służy roszczenie pieniężne oparte na tej podstawie, że obu stronom przysługują odrębne, niezależne roszczenia o zwrot świadczeń wzajemnie spełnionych w wykonaniu umowy o kredyt hipoteczny, czy też po unieważnieniu umowy bezpodstawnie wzbogacona jest tylko jedna strona – ta, która spełniła łącznie świadczenia niższe od sumy świadczeń spełnionych na jej rzecz przez drugą stronę.

Powódka złożyła odpowiedź na skargę kasacyjną pozwanej, w której wniosła o nieprzyjęcie skargi do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanej nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania

przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (zob. np. postanowienie SN z 18 września 2019 r., III CSK 71/19).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienia SN: z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06; z 27 lipca 2007 r., I CSK 243/07).

Jako przyczyny kasacyjne, mające uzasadniać przyjęcie skargi do rozpoznania, skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Odnosząc się do argumentów sformułowanych przez skarżącą w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania, należy przede wszystkim zauważyć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, podobnie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy co do podnoszonych kwestii wyraził już swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę przyjętego stanowiska (zob. m.in. postanowienia SN: z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14; z 30 listopada 2023 r., I CSK 6472/22). W niniejszej sprawie mamy do czynienia z taką sytuacją, ponieważ Sąd Najwyższy zajął już stanowisko co do kwestii, które, w ocenie, skarżącej mają uzasadniać przyjęcie do rozpoznania wniesionej przez pozwaną skargi kasacyjnej.

Zgodnie bowiem z punktem 2. uchwały SN z 7 maja 2021 r., której nadano mocy zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu

nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Kredytodawca może żądać zwrotu świadczenia od chwili, w której umowa kredytu stała się trwale bezskuteczna.

Z kolei w punkcie 3. uchwały pełnego składu Izby Cywilnego Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, wskazano, iż jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron.

Ponadto w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana nie przedstawiła argumentów na rzecz konieczności ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego we wskazanym wyżej zakresie. Na rzecz przyjęcia skargi do rozpoznania nie przemawia w szczególności okoliczność, że sądy powszechne wydają orzeczenia oparte na teorii salda. Na gruncie przyczyn kasacyjnych wskazanych przez skarżącą istotne jest bowiem to, czy Sąd Najwyższy zajął już stanowisko co do wskazanej przez stronę skarżącą kwestii, co jak wskazano powyżej, w niniejszej sprawie miało miejsce.

O zasadności stanowiska pozwanej co do spełnienia w niniejszej sprawie przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie świadczy również fakt wydania przez TSUE wyroku z 19 czerwca 2025 r., C-396/24 (ECLI:EU:C:2025:460). Znaczenie tego wyroku dla rozpoznawanych przez Sąd Najwyższy spraw, w których strony umowy kredytu uznanej za nieważną, dochodzą wzajemnych rozliczeń, zostało przedstawione w wyroku SN z 5 września 2025 r., II CSKP 550/24, a Sąd Najwyższy podziela zaprezentowane w nim stanowisko.

W przywołanym wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że wydanie wskazanego wyżej wyroku przez TSUE nie doprowadziło do ustania związania Sądu Najwyższego przyjętą wcześniej zasadą prawną. Nie wyklucza to jednak, w związku z tym wyrokiem, dokonania oceny zasadności wystąpienia we właściwym trybie (art. 88 § 1 i 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym; tekst jedn. Dz.U. z 2024 r. poz. 622) do odpowiedniego składu Sądu Najwyższego celem

rozważenia ewentualnego odstąpienia od zasady prawnej przyjętej w punkcie trzecim uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. W ocenie Sądu Najwyższego, w składzie wydającym wyrok z 5 września 2025 r., II CSKP 550/24, potrzeba rozważenia zasadności odstąpienia od przyjętej zasady prawnej nie zaistniała, gdyż zastosowanie w niej teorii dwóch kondykcji nie stoi w sprzeczności z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 przy uwzględnieniu jego interpretacji przyjętej w wyroku TSUE z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, a Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela to stanowisko.

W uzasadnieniu uchwały z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy przedstawił szczegółowo argumenty przemawiające zarówno za przyjęciem teorii salda, jak i dwóch kondykcji. Wskazano w szczególności argument natury dogmatycznej, zgodnie z którym w razie uznania, że umowa stanowiąca faktyczną podstawę obu świadczeń nie wiąże, świadczenia te muszą być potraktowane jako niezależne od siebie zdarzenia prawne, wywołujące powstanie odrębnych stosunków prawnych mających źródło w bezpodstawnym wzbogaceniu (nienależnym świadczeniu). W polskim systemie prawnym nie ma zaś zasady automatycznego umorzenia przeciwstawnych wierzytelności, które przysługują dwóm podmiotom wobec siebie z różnych stosunków prawnych. Przyjęcie w analizowanej sytuacji odmiennego założenia z uwagi na to, że oba świadczenia zostały spełnione ze względu na tę samą nieważną (niewiążącą) umowę kredytu, oznaczałoby, że umowa ta wywołuje jednak jakiś skutek prawny, co byłoby sprzeczne z przyjętym wnioskiem o jej nieważności (bezskuteczności). Motywy, którymi kierował się TSUE w wyroku z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, odrzucając teorię dwóch kondykcji w przypadku dochodzenia zwrotu nienależnego świadczenia przez bank, nie zostały wyrażone wprost. Trybunał przywołuje natomiast stanowisko zajęte we wcześniejszym orzeczeniu (wyrok z 25 listopada 2020 r., C-269/19, Banca B, ECLI:EU:C:2020:954), zgodnie z którym w razie stwierdzenia nieuczciwego charakteru umowy sąd powinien upewnić się, że orzeczenie zniechęci przedsiębiorcę do wprowadzania nieuczciwych warunków w umowach oferowanych konsumentom (pkt 38 wyroku z 19 czerwca 2025 r., C-396/24), a jeżeli umowa nie może obowiązywać po usunięciu z niej nieuczciwych warunków, sąd powinien podjąć niezbędne środki dla ochrony konsumenta przed szczególnie

szkodliwymi konsekwencjami (pkt 39 wyroku). Z przytoczenia tych motywów należy wnosić, że w razie dochodzenia przez bank roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia jedynie zastosowanie teorii salda będzie dla niego wystarczająco dolegliwe, by wyrzucić skutek prewencyjny, i jedynie to rozwiązanie należy uchroni konsumenta przed niekorzystnymi konsekwencjami „upadku” umowy.

Zastosowanie aksjologii leżącej u podstaw wyroku TSUE z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, do stanu faktycznego, w którym roszczenie o zwrot świadczenia dochodzone jest przez konsumenta, prowadzi do wniosku, że to przyjęcie teorii dwóch kondycji jest rozwiązaniem właściwym, wywierającym skutek prewencyjny i zabezpieczającym w tym zakresie w należyty sposób interesy konsumenta. W wyroku z 19 czerwca 2025 r., C-396/24, TSUE dokonywał interpretacji art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, zgodnie z którym państwa członkowskie Unii Europejskiej są zobowiązane zapewnić stosowne i skuteczne środki mające na celu zapobieganie dalszemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców lub dostawców [przedsiębiorców] z konsumentami. Nie sposób uznać, że zastosowanie teorii dwóch kondycji pozostaje w sprzeczności z realizacją tego celu. Teoria ta niewątpliwie ułatwia konsumentowi realizację jego roszczenia. Jego wysokość jest wówczas wyrażona prostą sumą spełnionych świadczeń, co pozwala uniknąć konieczności dokonywania rozliczenia, które może okazać się skomplikowane. Konsument dysponuje przy tym większą liczbą opcji realizacji swoich praw. Może dochodzić zwrotu całego spełnionego świadczenia i może również podjąć decyzję o potrąceniu roszczenia o jego zwrot z roszczeniem banku, jeżeli uzna tę opcję za korzystniejszą dla siebie.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, § 1¹, art. 99, art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 7, § 5 pkt 8 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1935).

[M.O.]

[SOP]